

No: 1240 – Mahreç İşareti

ŞAL ŞEPİK KUMAŞI

Tescil Ettiren
ERUH BELEDİYESİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 24.08.2021 tarihinden itibaren korunmak üzere 14.10.2022 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1240
Tescil Tarihi	: 14.10.2022
Başvuru No	: C2021/000324
Başvuru Tarihi	: 24.08.2021
Coğrafi İşaretin Adı	: Şal Şepik Kumaşı
Ürün / Ürün Grubu	: Kumaş / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Erüh Belediyesi
Tescil Ettirenin Adresi	: Erüh Belediyesi 15 Temmuz Demokrasi Meydanı Erüh SİİRT
Coğrafi Sınır	: Ağrı, Batman, Bitlis, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van illeri
Kullanım Biçimi	: Şal Şepik Kumaşı ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Şal Şepik Kumaşı ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Şal şepik; alta giyilen pantolon şeklindeki kıyafeti ifade eden “şal” ve üste giyilen kıyafeti ifade eden “şepik” kelimeleri ile anılan coğrafi sınırın yöresel kıyafetidir. Bu yöresel kıyafetlerin imalatında kullanılan Şal Şepik Kumaşı ise tamamen keçi tiftiğinden üretilir. Keçi tiftiği, çiriş otu kökleri ile kolalanır ve doğal kök boyalar ile renklendirilir. Şal Şepik Kumaşının üretiminde herhangi bir kimyasal madde kullanılmaz. Şal Şepik Kumaşının eni 33 cm ve boyu 130 - 1300 cm’dir.

Kışın sıcak ve yazın serin tutma özelliği olan bu kumaşların geçmişi, yaklaşık 600 yıllık bir geleneğe dayanır. Keçi tiftiğinin eğrilerek ip haline getirilmesi ve Şal Şepik Kumaşının dokunması, yaklaşık bir aylık sürede gerçekleşir. Üretimde kullanılan keçi tiftiğinden ip elde edilmesi, kumaşın dokunması, çirişlenmesi, boyanması ve tütsülenmesi işlemleri coğrafi sınıra özgü nitelikte olup ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Keçilerden kırkılan ve Şal Şepik Kumaşının üretiminde kullanılmak üzere özenle seçilen kaliteli tiftik, bol su ile yıkanır. Kuruduktan sonra iyice didiklenerek yün tarağı ile taranır. Topaklar haline gelen tiftikler, ip eğirme aletleri ile ince bir şekilde eğrilir. Elde edilen ipler, çile haline getirildikten sonra çirişleme işlemi uygulanır. Çiriş otunun kökü, temmuz ayında toplanıp üzerindeki topraktan su kullanılmadan arındırılır. Güneşte kurutulur ve kabuklarının kolay soyulabilmesi için dövülür. Kabukları soyulan kökler değirmende öğütülür ve elekten geçirildikten sonra kullanıma hazır hale gelir. Öğütülmüş çiriş otu köklerinden 50 g alınıp 5 l su ile karıştırılarak cıvık kıvamda bir sıvı elde edilir. Çileler bu sıvıya batırılıp çıkarıldıktan sonra iyice sıkılır. Çirişlenen çile halindeki ipler, çıkırık ile büyük masuralara sarılır.

1 m uzunluğundaki 14 - 16 adet kazık, açık alanda yaklaşık 80 - 90 cm aralıklarla arka arkaya düz bir hat halinde dikilir. Masuralara sarılmış ipler, çağ adı verilen aparata takılıp kazıklar arasında çapraz gezdirilerek çözgü hazırlanır. Çözgüler, ipin kalınlığına göre 960 - 1440 sıra ip ile hazırlanır. Çözgü ipleri, her kazığın olduğu yerden çaprazların karışmaması amacıyla bağlandıktan sonra kazıklardan çıkarılarak zincir şeklinde toplanır.

Şekil 1. Kazıklar arasında hazırlanan çözgü ipi (solda) ve zincir halinde toplanan çözgü ipi (sağda).

Çözümlerine zincir haldeki yapıları bozulmadan tekrar çirileme işlemi uygulanır. Bu amaçla yine 5 l suya 50 g çirile maddesi eklenerek çirile sıvısı hazırlanır. Çirile sıvısı, ot kökleri ile hazırlanan ve ovir olarak adlandırılan bir çeşit fırça ile iplere sürülerek iplerin sıvıyı iyice çekmesi sağlanır.

Dokumaya hazır hale gelmiş çözgü, önce gücünden daha sonra taraktan geçirilerek dokunmak üzere tezgâha alınır. 90 x 90 ebatlarında ve 70 cm derinliğinde açılan çukur üzerine tezgâh kurulur. Dokuma ustası, çukura ayaklarını koyarak ve tezgâhın karşı kenarına oturarak dokuma işlemini yapar. Dokuma tezgâhında, dokunacak kumaşın ipleriyle aynı kalınlıkta ve aynı renkteki ipten oluşan yaklaşık 100 m ip, küçük masuralara sarılır ve bu küçük masuralar ıslatılarak mekiğe takılır. Dokuma tezgâhına kurulan iplerin arasından mekik geçirilmesi için ayak pedalları kullanılır. Pedallar bir sağ bir sol ayak vuruşuyla çapraz olarak çalıştırılarak iplerin arasından mekik geçirilmesi suretiyle dokuma yapılır.

Dokunan kumaş tezgâhtan çıkarılır ve çirile maddesinden arınması için ılık ve deterjansız su ile yıkanır. İyice temizlenen kumaş, kimyasal boya kullanılmadan kök boya ile boyanır. 60 l'lik kazana 30 l su konularak ocakta kaynatılır. Su kaynamaya başladığından içine 200 g tuz ile 50 g limon tuzu eklenip karıştırılır. Tuz ve limon tuzu suya iyice karıştıktan sonra kumaşın boyanacağı renge göre belirlenen miktarda kök boya eklenerek karıştırılır. Boya tamamen eritildikten sonra, önceden ıslatılmış kumaş, suyun içine konularak boyayı iyice emmesi amacıyla sürekli karıştırılır. 45 dakika karıştırılarak kaynatılan kumaş, suyun içinden çıkarılarak yıkanır.

Kumaş kalıplanmadan önce kapalı bir odanın ortasında köz haline getirilmiş ateşte 10 g kükürt yakılarak 15 dakika süreyle tütsülenir. Tütsülenen kumaş, 13 cm eninde ve 40 cm uzunluğundaki iki adet tahtaya gerdirilip düzeltilerek her iki ucundan başlayacak şekilde karşılıklı olarak sarılır. En az 35 - 40 cm derinliğinde bir kazan suyla doldurulup kaynatılır. Kaynayan suyun içine kalıplanmış kumaş konularak 30 - 45 dakika kaynatılır. Kaynar sudan çıkarılan kumaş, soğumadan mengene ile sıkıştırılarak bu şekilde bekletilir. Mengeneden çıkarılan Şal Şepik Kumaşı, kullanıma hazır hale gelir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Şal Şepik Kumaşının geçmişi eskiye dayanır. Üretimde kullanılan keçi tiftiğinden ip elde edilmesi, kumaşın dokunması, çirilenmesi, boyanması ve tütsülenmesi işlemleri coğrafi sınıra özgü nitelikte olup ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeple coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Şal Şepik Kumaşının tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırda gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler; Eruh Belediyesinin koordinasyonunda ve Eruh İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Eruh Kaymakamlığı ile Eruh Belediyesinden konuda uzman birer kişinin katılımıyla dört kişiden oluşan denetim mercii tarafından, düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen hallerde ve şikâyet üzerine ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetim mercii tarafından; Şal Şepik Kumaşının üretiminde kullanılan malzemelerin uygunluğu; üretim metoduna uygunluk; dokunan kumaşların boyutları ve Şal Şepik Kumaşı ibaresi ile mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.